

Projev a odpovědi na otázky ministra zahraničních věcí Ruské federace S. V. Lavrova na diplomatickém fóru v Antalyi, Antalya, 18. dubna 2026

https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/2096508/

Videolink:

<https://www.mid.ru/upload/main/ee5/0pg4fz206k0x70k6jgvr739awjkdjcgw/2604182%D0%9F%D0%9A.mp4>

Otázka (překlad z angličtiny): *Dámy a pánové, jsme rádi, že jsme se opět vrátili na diplomatické fórum v Antalyi. V dubnu 2026 svět pozorně sleduje tři války: na Ukrajině, v Íránu a „tichou válku“, která se vede proti mezinárodnímu řádu. V centru všech těchto tří válek, přímo či nepřímo, stojí vážený ruský ministr zahraničních věcí S. V. Lavrov, s nímž mám tu čest sdílet pódium. Stojí v čele ruské diplomacie již posledních 22 let. Přicestoval sem z Pekingu a po odjezdu z Antalye se vrátí do světa, který se radikálně liší od toho, jaký byl v roce 2004, kdy S. V. Lavrov nastoupil do úřadu. Vše se však vyvíjí přesně tak, jak předpovídal v průběhu posledních dvou desetiletí.*

S. V. Lavrov: Omlouvám se, že jsem se trochu zdržel. Je jasné, že když se účastníte takových konferencí, je nutné vést bilaterální jednání s mnoha přáteli. Doufám, že i tentokrát budou taková setkání užitečná.

Děkuji, že jste mě „spojili“ se třemi válkami. Upřímně vám řeknu, že to nebylo součástí mých plánů ani plánů Ruské federace. Ale podle všeho byla příprava těchto válek součástí plánů těch, které jsme po většinu mého působení ve funkci ministra zahraničních věcí nazývali západními partnery. Nebudu teď připomínat analýzy politologů, bývalých diplomatů a bývalých členů vlády USA v západní Evropě, kteří v zásadě uznávali ten scénář vývoje událostí, který jsme nastínili krátce poté, co přestal

existovat Sovětský svaz, a poté, co jsme pochopili, že nás neberou zcela jako rovnocenné partnery. Nám neradi říkají pravdu. Rádi nám něco slibují a pak předstírají, že ten slib neexistoval, nebo že byl ústní, ačkoli měl být písemný. To se týká například rozšíření NATO. Tehdy jsme řekli: „Dobře, vaše ústní slovo nic neznamená.“ Ale v Rusku je to tradice: když se obchodníci domlouvali na kupní smlouvě, stačilo si podat ruce, jakékoli porušení dohody stvrzené podáním rukou se považovalo za nemužné chování.

Když nám řekli, že ohledně NATO slíbili jen ústně a písemně nic nebylo, přišli jsme s návrhem a, víte, vyšlo to. V roce 1999 byl v Istanbulu na summitu OBSE přijat dokument podepsaný hlavami států a vlád, který stanovil, že záruka bezpečnosti všech zemí musí být nedělitelná, nikdo nesmí posilovat svou bezpečnost na úkor bezpečnosti ostatních a co je nejdůležitější – žádná země, skupina zemí ani organizace v euroatlantickém prostoru nemá právo usilovat o dominanci. Bylo to v roce 1999, krátce poté, co jsme založili Radu Rusko–NATO. Je to černé na bílém (pokud všichni zde chápeme, o čem je řeč, a jsem si jist, že zde jsou lidé gramotní), že Severoatlantická aliance nemá právo dominovat a posilovat svou bezpečnost a bezpečnost svých členů na úkor bezpečnosti někoho jiného. Ne, to se také nepodařilo.

Připomněli jsme to již v plném proudu kampaně zahájené Západem na přípravu Ukrajiny na válku proti Rusku, v listopadu a prosinci 2021. Tehdy bylo vše naprosto jasné. Setkaly se naše delegace na úrovni ministerstev obrany a šéfů zahraničních zpravodajských služeb. A váš pokorný služebník se setkal s tehdejší státním tajemníkem USA E. Blinkenem v Ženevě, kde vysvětloval iniciativy, které jsme opět předložili jménem prezidenta Ruské federace V. V. Putina: iniciativu k navázání rovnocenných, založených na principech nedělitelnosti bezpečnosti vztahů mezi Ruskem a NATO. Navrhli jsme samostatnou smlouvu mezi Ruskem a Spojenými státy. Bylo nám řečeno, že náš návrh, aby bylo zaznamenáno, že Severoatlantická aliance se již nebude rozšiřovat, není naše věc. Že je to záležitost pouze samotného NATO a těch, kteří se chtějí stát jeho členy. Naše vlastní sliby, že NATO zpočátku nerozšíříme, nám „odmítli“, protože na přelomu 90. let byly ústní. Poté se staly písemnými, ale bylo řečeno, že to také nestačí, protože tyto závazky jsou politické, nikoli právní.

Říkáme: dobře, vytvořme právní záruky. Rusko a NATO podepíše právně závazný dokument. Víte, jaká byla odpověď? Bohužel, právní bezpečnostní záruky lze získat pouze jako člen Severoatlantické aliance. To je vše. Kruh se uzavřel.

Události, o kterých nyní mluvíme, zrály dlouho před ukrajinskou krizí, ještě předtím, než z Ukrajiny udělali nacistický stát, který zakázal ruský jazyk. Neexistuje žádná jiná země, kde by byl jazyk zakázán. Na Ukrajině je ruský jazyk stále chráněn ústavou, ale na ni plivou. Byly přijaty zákony, které zakazují ruský jazyk všude: ve vzdělávání, kultuře, v médiích, dokonce i v běžném životě. Současně existuje řada zákonů, které podporují ideologii a praxi nacismu. Není náhodou, že Ukrajinu nyní tak aktivně podporují právě ty evropské země, ve kterých se nacismus otevřeně obnovuje. Mezi nimi, k velkému zármutku, i takové země jako Německo a Finsko. A Britové nikdy nebyli daleko od filozofie nacismu.

Ano, je to válka, kterou Západ pečlivě připravoval a vede proti Ruské federaci rukama Ukrajiny. Co se týče války v Perském zálivu. Zde podle mého názoru není žádný zlý úmysl. Nemyslím si, že skutečně existovaly plány na zničení civilizace. Podle mě jde o metaforu. Ale existovaly plány na získání kontroly nad ropou, která prochází Perským zálivem, Ormuzským průlivem a Ománským zálivem.

Předtím proběhla operace, kterou jste nezmínil, ale která zapadá do těch globálních procesů, které se nyní vyvíjejí. Mám na mysli operaci ve Venezuele. Bylo řečeno, že prezident N. Maduro je vůdcem bandy drogových baronů. Ale brzy poté, co ho unesli, vyšlo najevo, že šlo o ropu. Mezi Spojenými státy a našimi venezuelskými kolegy, kteří nyní pracují v Caracasu, již probíhají konkrétní rozhovory o tom, jak se o tuto ropu nějak „podělit“. To, co vidíme a slyšíme, naznačuje rozhodující roli USA v tom schématu, které bude projednáváno a které určí budoucnost venezuelské ropy.

V Evropě, dokud v Perském zálivu „nezazněl hrom“, ani nepřemýšleli o tom, že by i nadále měli dobrý zisk z dalších nákupů ruského plynu a ropy. Pouze maďarský premiér V. Orbán a slovenský premiér R. Fico hájili své právo. Nakonec se jim to podařilo. Ale o rok později Evropská komise – skupina, která nikdy neprošla volbami, ale byla jmenována nějakým vnitřním mechanismem, – oznámila, že od příštího roku zastaví veškerý dovoz ruské ropy a plynu. Po krizi v Perském zálivu sice údajně odložili vstup tohoto rozhodnutí v platnost.

Smysl této politiky však zůstal. Nazývají to „odvyknout si od ruské ropné stříkačky“. Na co místo této „ruské závislosti“ přecházejí, to také všichni vědí. Je to především americký zkapalněný zemní plyn. Ropa bude také pocházet z těch regionů, kde naši američtí kolegové získávají další práva díky své ofenzivní politice. To vše je mnohem dražší.

Ale v Berlíně, Paříži, Londýně a tím spíše v Bruselu prohlašují, že ano, je to drahé, nevhodné pro blahobyt jejich obyvatelstva, ale musí tuto svou „nejvyšší misi“ – ochránit svobodu a demokracii na Ukrajině – vydržet, protože V. A. Zelenskyj ve válce proti Rusku hájí evropské hodnoty.

Jaké to jsou hodnoty? Už jsem je vyjmenoval. Hlavní hodnoty V. A. Zelenského během této války jsou zákaz všeho ruského: jazyka, kultury, sdělovacích prostředků. Druhou hodnotou, kterou proslavil, je heroizace a legalizace nacismu. Ukazuje se tedy, že takové jsou hodnoty současné Evropy, když přímo prohlašuje, že V. A. Zelenskyj hájí právě její hodnoty.

Tyto tři války se okamžitě dostaly na titulní stránky. Ukrajina – z pochopitelných důvodů, protože Západ chtěl vytáhnout propagandistickou kartu v souvislosti s naší [speciální vojenskou operací](#), ačkoli dlouhá léta věděl, že je nevyhnutelná, když sám nastoupil cestu přeměny Ukrajiny v nástroj boje proti Ruské federaci. Nicméně umí sehrát propagandistické tragédie s cílem zmobilizovat své obyvatelstvo a některé váhající země.

Ekonomické soupeření také není pro moderní svět ničím novým, ale nyní se boj o ekonomické výšiny, především v energetice, vede samozřejmě zcela jinými metodami. Pamatujte, že ještě nedávno při debatách v OSN mnoho zemí světové většiny vyzývalo k prosazování mezinárodního práva. A naši západní kolegové naléhavě požadovali respektování „pořádku založeného na pravidlech“.

Uváděli jsme jim příklady, co je to „pořádek založený na pravidlech“? Říkali jsme, že chceme pochopit jeho podstatu. Proč například v případě Kosova byl za „pravidlo“ vzat princip sebeurčení národů, ačkoli tam neproběhlo žádné referendum a nebyl tam žádný pozorovatel. A o několik let později v případě Krymu, když Krym nechtěl přijmout režim, který se dostal k moci nelegálně, který se chopil moci a kašlal na záruky, které daly Německo, Francie a Polsko, tedy záruky Evropské unie, a Krym v reakci na to odmítl žít pod vládou těchto nelegitimních pučistů a uspořádal vlastní referendum, tehdy Západ rozhodl, že právo na sebeurčení je nepřijatelné. Tady prý musí být dodržena územní celistvost Ukrajiny. Proč? Prý proto, že takové je „pravidlo“. U nás se říká: zákon je jako oje: jak se otočíš, tak to dopadne. Právě podle tohoto „pravidla“ žijí.

Mimochodem, právě teď je velmi příznačný moment v souvislosti s těmi samými problémy poměru principů [Charty OSN](#): územní celistvosti a práva národů na sebeurčení. Po dlouhá léta, zatímco na Ukrajině probíhá [speciální vojenská operace](#), generální tajemník OSN A. Guterres, jeho oficiální mluvčí, Francouz S. Dujarric, pokaždé, když se jich novináři ptali, jak naložit s ukrajinskou krizí, říkali, že je třeba dodržovat zásady Charty OSN, respektovat územní celistvost Ukrajiny a rezoluce Valného shromáždění, kterých bylo do té doby přijato velké množství. Protiruských. Všechny prošly hlasováním. Velká skupina zemí je odmítala podpořit. Ale hlavní je územní celistvost Ukrajiny.

Jakmile Američané začali uvažovat o Grónsku, za den či dva se zeptali téhož pana S. Dujarrica, jak je to s ním, jak, prý, můžeme nyní z hlediska mezinárodního práva k této otázce přistupovat. Odpověděl, že v otázce Grónska se budou „svatě řídit“ zásadou územní celistvosti Dánského království a právem národa na sebeurčení, protože obojí je zakotveno v Chartě OSN. Poté jeden z těch novinářů, kteří se alespoň snaží pochopit, co si Sekretariát OSN myslí, upřesnil, že tedy oba tyto principy (územní celistvost a právo národa na sebeurčení) jsou použitelné i na Ukrajinu. S. Dujarric

okamžitě, vše se odehrálo během jedné minuty, řekl, že se jedná o dvě různé věci. Nevím, jak to dále komentovat, ale podle mého názoru je to všem jasné.

Nemluvím příliš dlouho?

Otázka (překlad z angličtiny): *Zmínil jste mnoho věcí. Doufám, že budeme mít dost času na to, abychom podrobněji prodiskutovali také otázky týkající se venezuelské ropy, únosu N. Madura, nacismu na Ukrajině a krize OSN. Svůj projev jste zahájil slovy o záměrech NATO a zmínil jste, že to bylo dohodnuto na papíře. Napadá mě nešťastná slovní hříčka, pokud to tak mohu říci. Prezident USA D. Trump prohlásil, že USA jsou „papírový tygr“. Tento týden opět prohlásil, že hodlá vystoupit ze Severoatlantické aliance, s odkazem na to, že evropští spojenci nepodpořili jeho válku s Íránem. Vy jste předpovídal rozpad NATO již desítky let. Mám na vás otázku, pokud dovolíte: nemyslíte si, že aliance, která se nachází v krizi, je slabá, hrozí, že opustí své spojence, je pro Rusko nepředvídatelnější a nebezpečnější než stabilnější organizace?*

S. V. Lavrov: Víte, NATO není v nejlepším stavu. To můžeme všichni uznat. Nevměšujeme se do vnitřních záležitostí aliance, neběháme po územích členských zemí – ani naši velvyslanci, ani jiní naši zástupci, kteří se za současných podmínek nacházejí v evropských zemích, které jsou členy NATO.

Nenapodobujeme je. Neděláme to, co dělá Západ a Američané. Mimochodem, oni s tím začali už dávno, za tehdejšího prezidenta J. Bidena, a pokračují v tom i nyní. Stejně jako Evropané. Cestují po zemích sousedících s námi, po těch, které s námi byly v jedné říši i v SSSR, které jsou spojenci Ruské federace na základě celé řady smluv v oblasti ekonomiky, obrany, bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, celních záležitostí a tak dále. Všichni víme, že do Střední Asie přijíždějí naši američtí kolegové, kolegové z Bruselu a z dalších míst, která se obvykle považují za součást západního světa.

Ti zdvořilejší začínají jednoduše navrhopvat nějaké projekty, které jsou zjevně v rozporu se schématy a normami, které existují například v [EAES](#) nebo v [SNG](#). Ti méně zdvořilí říkají, že jsou připraveni poskytnout další investice, ale, jak říkají, přestaňte realizovat s Ruskem dlouhodobé projekty. Tyto projekty jmenují. Jsou i třetí, kteří nic neslibují, ale prostě říkají, že pokud tyto země budou i nadále s Ruskem podepisovat něco nového, budou proti nim zavedeny sankce.

My tak nečiníme. Ne proto, že bychom neměli dost síly. (Nemáme, samozřejmě. Tam mají mnohem přísnější disciplínu. My od spojenců nevyžadujeme, aby všichni říkali „ano, pane“ nebo „ano, soudruhu“. To se dělá úplně jinak.) Ale proto, že nejsme zvyklí nutit lidi silou do nějakých svazů. Jsme zvyklí vždy hledat rovnováhu zájmů.

Jak se ukazuje, v NATO, když se vrátím k vaší otázce, rovnováha zájmů spočívala pouze na jedné věci. Američané chtějí všem poroučet. Proboha, my proti tomu nic nemáme, ať jen za všechno platí, a my budeme žít spokojeně, blahobyť našich občanů poroste a Rusko bude dodávat levný plyn. To bylo jakoby základem dohody.

Potom se Spojené státy z jakýchkoli důvodů rozhodly, že utrácejí příliš mnoho za Evropu, která začala zapomínat na své vlastní povinnosti v oblasti obrany a bezpečnosti. A tak se děje to, co se děje. Nemyslím si, že vznikne nějaká radikálně nová struktura. Ta stávající stejně zůstane, soudě podle těch lidí, kteří se nyní dostali do čela evropských zemí, zejména v Bruselu, ať už v Evropské unii, nebo v NATO, bude to stejně agresivní blok.

Nyní se již široce diskutuje o nové koncepci. Říká se, Američané se chtějí zbavit břemene financování evropské bezpečnosti, poté se s Ruskem na něčem dohodnout a zcela se zaměřit na dlouhodobé soupeření s Čínskou lidovou republikou. Místo toho se navrhuje vytvořit blok, který bude zahrnovat Evropskou unii, Turecko, Velkou Británii a Ukrajinu.

V. A. Zelenskyj tuto myšlenku rychle uchopil a prohlásil, že ukrajinská armáda bude „jádrem“, srdcem a zárukou úspěchu celého tohoto bloku díky svým zkušenostem a znalostem toho, co je nyní třeba

dělat na bojišti, s jejich operátory dronů a dalšími druhy zbraní. Je jen třeba, aby země NATO financovaly ukrajinskou armádu v počtu 800 tisíc lidí. Je pravda, že hned poté šéf jeho úřadu, známý terorista K. A. Budanov, v rozhovoru řekl, že Ukrajina nemá nic vlastního, že bojují s tím, co jim dají. Vychází z toho specifický vůdce bloku.

Celkově se hnutí ubírá směrem k něčemu na způsob „koalice ochotných“. Vymysleli si tento název, ale nyní se spíše podobají „koalici ochotných vypadat jako skuteční“. Mám pocit, že se to brzy promění v „koalici těch, kteří ztratili chuť“. Nevidím, jak by mohly být uspokojeny národní zájmy evropských zemí prosazováním otevřeně revanšistické, militarizované politiky. Navíc už potřetí v novodobých dějinách lidstva budou globální hrozby vycházet právě z Evropy. Nyní se všemožně snaží o to, aby se Ukrajina stala jejich spouštěčem.

Ruský prezident V. V. Putin opakovaně prohlásil, že máme čím odpovědět. Nyní se někteří pokoušejí ironizovat, že Rusko jen slibuje, zatímco Západ neustále překračuje stále nové „červené linie“. V současné době poskytují pobaltské země a Polsko svůj vzdušný prostor, aby ukrajinské drony nebo drony, které jim předali někteří členové NATO, mohly útočit na sever Ruské federace. Ozývá se sbor hlasů, že se Ruska není třeba bát. Možná nás někdo nazývá „papírovým tygrem“, jak prezident USA D. Trump nazval NATO. Ale já bych před takovými paralelami varoval. V naší povaze je taková vlastnost, jako je trpělivost. Říkáme, že Bůh trpěl a nám to přikázal. Ale někdy trpělivost praskne. Mně se zdá, že je to dokonce dobře, že nikdo nechápe, kde je ta „červená čára“.

Otázka (překlad z angličtiny): Během posledních dvaceti let jste tvrdil, že americký „řád založený na pravidlech“ je v podstatě fikcí maskující americkou hegemonii, že USA se zřekly svých vlastních principů. Ale takhle vypadá svět dnes. A já se chci vrátit k jednomu z hlavních témat, o kterém jsme mluvili loni – k multipolaritě. USA bombardují Írán, blokují Ormuzský průliv, zajaly latinskoamerického vůdce, vyhrožují obsazením části členské země NATO – Grónska – a vystoupením z aliance. Je to ten multipolární svět, na který Rusko čekalo?

S. V. Lavrov: Diplomati a politici by se neměli řídit očekáváními, ale realitou, která se v daném historickém okamžiku vyvíjí. „Řád založený na pravidlech“ skutečně nikdy neexistoval, kromě toho, že se jednalo o pouhý slogan. Od té doby, co se tento slogan objevil – před více než deseti lety –, jsme žádali, aby nám byl předložen „seznam“ těchto „pravidel“, na nichž má být tento řád založen a která by všichni měli přijmout. Neexistuje.

Uváděl příklady: když je třeba uznat nezávislost Kosova – to je prý právo na sebeurčení, a když je třeba vyjádřit kategorické pohrdání právy národů Krymu a poté i Donbasu, pak je zde na prvním místě požadavek na respektování územní celistvosti.

Ještě v minulém funkčním období D. Trumpova administrativa byla jedinou na světě, která najednou uznala, že Západní Sahara patří Maroku. Žádná jednání nejsou potřeba. Není třeba nic. Jednání stále probíhají, ale pro USA je to přesto Maroko.

Izrael už dávno okupuje Golanské výšiny. Rada bezpečnosti OSN přijímá každých šest měsíců nějaké rezoluce. A prezident USA D. Trump při svém prvním „vstupu“ řekl, že Golanské výšiny patří Izraeli. A nyní, po tom, co se dělo a děje v Gaze a na Západním břehu Jordánu, jsou pod kontrolou Izraele již nejen Golanské výšiny (v rozsahu, v jakém byly uznány USA), ale také nárazníková zóna, kterou kontrolovala OSN a která rozšiřuje území Golanských výšin o ještě větší počet čtverečních kilometrů. Nikdo si to teď nepřípomíná.

Stejně jako si nikdo nepřípomíná Západní břeh Jordánu. Nikdo nemluví o tom, že vedení Izraele otevřeně prohlašuje, že palestinský stát nikdy nevznikne. A všichni ostatní, buďme upřímní, jako zaklínadlo opakují, že jediným spravedlivým řešením všech problémů Blízkého východu je vytvoření palestinského státu v hranicích z roku 1967. A izraelský premiér B. Netanjahu říká, že žádný palestinský palestinského státu.

Americký prezident D. Trump navrhl plán pro pásmo Gazy. Ten byl „předložen“ Radě bezpečnosti OSN. Bylo tam napsáno, že je třeba odzbrojit Hamás, nasadit určité stabilizační síly a na tomto

základě zahájit obnovu pásma Gazy – sociální sféry, bydlení. Poté se objevily „úniky informací“, že tam chtějí vytvořit „rivieru“, velký developerský projekt – turistiku, slunce, jachty.

Když byl tento projekt předložen Radě bezpečnosti OSN, my a naši čínští kolegové jsme se zeptali, jak to vše souvisí s tím, co Rada bezpečnosti a Valné shromáždění OSN jednomyslně schválily ohledně palestinského státu. Řekli, že to nijak nesouvisí. „To je něco jiného.“ Bylo neobvyklé, že Rada přijala něco nového k otázce, kterou OSN projednává již osmdesát let a k níž existuje spousta usnesení, aniž by se zmínila o tom, že se tím Organizace dříve zabývala. Bylo to pro nás velmi těžké, ale všichni naši kolegové – Palestinci, většina arabských zemí – nás žádali, abychom tuto rezoluci neblokovali, proto jsme se spolu s čínskými kolegy zdrželi hlasování. Rozhodli jsme se dát tomu šanci. Tím spíše, že na tom měli zájem Arabové. Ano, intenzivní bojové akce tam ustaly, ale příměří není dodržováno.

Navíc se nyní objevilo téma Libanonu, ke kterému rovněž existují rezoluce Rady bezpečnosti OSN, které jsou již mnoho let porušovány, pokud jde o status libanonských území jižně od řeky Litani. Když se díváme na dění v Hormuzském průlivu, nechtěl bych, abychom opomíjeli palestinskou otázku. V Sýrii, mimochodem, také probíhají velmi složité procesy. Mnozí představitelé izraelského vedení prohlásili, včetně, pokud se nemýlím, B. Netanjahua, že jsme svědky zrodu „nové státnosti Izraele“, přičemž zmiňovali mimo jiné i rozsáhlá přilehlá území.

Chci tím říct, že politici a diplomaté nemají právo soustředit se na to, co je na titulních stránkách novin a v aktuálních zprávách v televizi a na sociálních sítích, jen proto, že někdo chce, aby to teď bylo hlavním tématem. Bylo by škoda, kdyby historické rozhodnutí OSN o vytvoření dvou států (židovského státu a arabského státu Palestina) bylo prostě ignorováno a zničeno. To se také týká otázky mezinárodního práva.

V tomto případě, pokud jde o rozhodnutí OSN ohledně palestinského státu, není žádný rozdíl mezi normami mezinárodního práva, které vyžadují vytvoření takového státu, a pravidly, která Západ uplatňuje. Když se mu to hodí – v jednom duchu, když ne – v opačném. „ Svět založený na pravidlech“ – to je synonymum pro slova „hegemon“ a „všeobecný císař“.

Do jaké míry to odpovídá očekáváním od toho, čemu se říká multipolární svět? Myslím, že nejsme ani uprostřed, ale na samém začátku cesty. Bude to historická, bolestivá éra, protože se budeme muset vzdát mnoha zvyků. Někteří se budou muset vzdát zvyku všem něco vnucovat, všechny trestat, a jiní se budou muset vzdát zvyku schovávat se za zády „tatínka“ nebo „strýčka“ a nenést odpovědnost za své činy. Mnohé země se budou muset vzdát zvyku věřit těm, kteří je mnohokrát podvedli.

Čtu mnoho z toho, co se věnuje trendům multipolárního světa, polycentrického světového řádu. Ten se formuje. Nyní je tento světový řád objektivní. Protože zákony globalizace, která byla zavedena do života naší civilizace především Američany, předpokládaly svobodu tržních sil, poctivou a čestnou soutěž, nedotknutelnost vlastnictví, presumpci nevinu a hlavně odstranění všech bariér – v obchodu, v ekonomice, ve všem. Tato globalizace již dospěla ke svému konci.

Již od dob tehdejšího prezidenta USA J. Bidena pozorujeme fragmentaci, regionalizaci a války, které USA nyní aktivně využívají jako metodu k posílení a udržení svých dřívějších pozic. Ty samozřejmě nemají s globalizací nic společného. To je nový život.

Není divu, že stále více subregionálních struktur uvažuje a pracuje na tom, aby se ochránily před diktátem dolaru, který se proměnil v nástroj války.

Dobře si pamatuji, jak v období prezidentství J. Bidena D. Trump, který byl v opozici, hlasitě kritizoval J. Bidena a celý jeho tým za to, že zničili reputaci dolaru, proměnili jej v nástroj sankcí a podkopali důvěru v něj. D. Trump a jeho spolupracovníci připomínali, že když se upouštělo od zlatého standardu, Američané přesvědčovali celý svět, že dolar není americkým majetkem, ale dobrem celého lidstva, které nezávisí na ničí přání nebo snaze potrestat tu či onu zemi. Je to prý společné dobro civilizace. Tak to všechno bylo prezentováno.

Během prezidentství J. Bidena si D. Trump připomínal, co USA slíbily celému světu a jak J. Biden ničí reputaci dolaru. Ale pravdou je, že když se Donald Trump stal prezidentem, řekl, že bude „trestat“

země BRICS za to, že nepoužívají dolar. Jak se u nás říká, místo nezdobí člověka, ale člověk zdobí místo.

Nejen BRICS zvažuje možnosti vytvoření platebních platforem nezávislých na Západě, platform pro pojištění a zajištění, přímých bankovních vztahů. V rámci BRICS byla založena Nová rozvojová banka, ale bohužel na principech, které jsou základem Brettonwoodského systému a které už nikam nevedou.

L. Lula da Silva, který se znovu stal prezidentem Brazílie, jednak oživil CELAC, a za druhé, jako jednu ze svých iniciativ navrhl, aby se Společenství zabývalo otázkami, o kterých nyní hovoříme – vytvářelo nezávislé mechanismy pro podnikání, obchod a investice, aby na ně nikdo nemohl negativně ovlivňovat.

USA pod vedením prezidenta D. Trumpa reagují velmi negativně na jakékoli pokusy používat místo dolaru něco jiného. Je to snad svoboda volby? Ne. Proces ničení starého modelu globalizace tedy bude pokračovat z objektivních důvodů. Ekonomický růst Číny a Indie výrazně předstihuje tempo růstu USA. Co se týče kupní síly, Čína je na prvním místě. Tento trend bude pokračovat. Objektivní ekonomické, obchodní a další ukazatele síly státu se mění. Mění se jejich poměr.

A skutečnost, že Američané v MMF uměle brzdí přerozdělování kvót, aby si zachovali právo veta, které dosud mají, na tom nic nemění. Kdyby se MMF a Světová banka ve všech svých činnostech, včetně rozdělení hlasů, opíraly o skutečný poměr sil ve světové ekonomice a financích, pak by v brettonwoodských institucích už dávno neexistovala hegemonie USA.

Nechme stranou spekulace a tvrzení, že všichni předpovídali multipolární svět a rovnováhu, ale přišel D. Trump a za jediný rok ukázal, co si o tom myslí. Proces ještě ani nezačal. Jedná se o dlouhou historickou epochu a je třeba se opírat o objektivní trendy, které spočívají v tom, že se formují nové mocné centry ekonomického růstu, centra nejmodernějších technologií a finanční síly. S tím vším přichází i politický vliv.

Ruský prezident V. V. Putin v roce 2020 navrhl uspořádat summit pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN. Ale „zasáhla“ pandemie. Je tedy těžké posoudit, zda byli tehdy k tomu politicky připraveni lídři USA, Francie a Británie. ČLR tehdy vyjádřila svůj kladný postoj. Nedávno jsem v jednom ze svých vystoupení připomněl, že takový návrh existoval. V zásadě jsme vždy pro organizování konstruktivních setkání, ale stěží lze nyní počítat s tím, že naši současní francouzští a britští kolegové budou projevovat rozumný přístup. Ti, kdo jsou nyní u moci v Paříži, Londýně, Berlíně a Bruselu, se ve svých vystoupeních a veřejných prohlášeních dostali do takových pozic, z nichž není možné ustoupit bez úplné ztráty tváře, důvěry svých voličů a bez toho, aby se sami odhalili jako politici, kteří vůbec nemyslí na budoucnost svých zemí.

Existuje „Skupina dvaceti“, v níž jsou zastoupeny prakticky všechny země BRICS a západní „sedmička“ a její spříznění (mimořádně, je to tam zhruba napůl, 10 ku 10 „členů BRICS“ a „sedmičkářů“, pokud je tak lze nazvat). Konají se i jiné akce, během nichž se zástupci velmocí ocitnou na jednom místě ve stejný čas. Ve většině případů, pokud jsou to zodpovědní lídři, toho využívají k tomu, aby se vzájemně informovali a neformálně pohovořili. Tím spíše, že je to velmi důležité v době, kdy se vše mění přes noc. Takže všechny události, které dnes prožíváme, někteří prezentují jako třetí světovou válku. Prostě prý nechápeme, že světové války se nyní vedou takovými metodami. Není na nás, ale na historikách, abychom to posuzovali.

Hlavním kritériem pro nás, národ, který ve své historii prožil mnoho válek a zejména tragédii druhé světové války, zvítězil ve Velké vlastenecké válce, je život lidí a to, aby nebyli vystaveni nebezpečí. Nevím, jestli jste to slyšeli, ale tato naše vrozená genetická vlastnost je některými zpochybňována. Například šéfkou evropské diplomacie K. Kallasovou, která řekla, že za posledních sto let Rusko údajně devatenáctkrát napadlo různé země a některé z nich dokonce několikrát. A to, dodala, nepočítáme-li Afriku.

Osobně jsem v klidu. Dokud jsou takoví lidé v Evropské unii, máme naději, že národy těchto států, historicky civilizovaní, vzdělaní a inteligentní lidé, budou znát cenu takových „vůdců“. A až pak, až se tyto „vůdci“ budou ucházet o to, aby vedli nějaký pól v multipolárním a polycentrickém světě, myslím, že pak dostanou, co si zaslouží.

Otázka (překlad z angličtiny): Ještě je třeba vyjasnit mnoho věcí, doufám, že dokážu formulovat následující otázku tak, aby zahrnovala mnoho z témat, která jste zmínil. Zmínil jste, že Spojené státy používají dolar jako nástroj k vedení války. Zmínil jste BRICS, Čínu a dokonce i Evropu.

A napadá mě následující. Vzhledem k Vaší poslední cestě do Pekingu se domnívám, že roční obrat obchodu mezi Ruskou federací a Čínskou lidovou republikou přesahuje 200 miliard dolarů. Je mi líto, že to musím vyjádřit v dolarech, ale právě s touto částkou jsem se setkal. Většinu své surové ropy vyvážíte do Číny. Během návštěvy Číny jste řekl, že Rusko může zaplnit vzniklý energetický deficit. Nakupujete od Číny komponenty na podporu svého obranného průmyslu. Účty se vedou v juanech. Chápu, že se jedná o strategické vztahy, ale zajímalo by mě, zda to nehraničí s ekonomickou závislostí? V čem se vaše vztahy s Čínou liší ve své struktuře? V čem se liší od vztahů s Evropou, které jste dlouhá léta kritizoval a označoval za past.

S. V. Lavrov: Ruský prezident V. V. Putin se touto tématikou zabýval již dávno, ještě v době, kdy jsme s Evropskou unií měli strukturované a velmi intenzivní vztahy. Když se na Západě začaly ozývat hlasy, že Evropa se všemi těmi plynovody, které vedou přes Ukrajinu (a poté se ještě začaly stavět „[Turecký proud](#)“ a „[Modrý proud](#)“ a „[Severní proud](#)“), upadá do závislosti na ruském plynu. Prezident V. V. Putin vystoupil na nějakém fóru a byl se na to dotázán, a on řekl: znepokojuje vás, že Rusko zvyšuje svou závislost na Evropě, když stavíme plynovod? Není to tanker, který lze nasměrovat do jakéhokoli bodu v závislosti na konjunktuře trhů. Je to plynovod, dlouhodobé cenotvorby. Prezident V. V. Putin řekl, že my nejsme na odběratelích o nic méně závislí, než oni jsou na dodavatelích. Jak se ukázalo – bohužel.

To se potvrdilo výbuchy „Severních proudů“, kdy vlastně nikdo na nikom nebyl závislý. Prostě přišli lidé a řekli, že nechtějí, abyste obchodovali se svým plynem s těmi Němci a s Evropany přes Němce. Dáme jim náš plyn. Proto je otázka závislosti složitá.

Totéž platí pro dlouhodobé smlouvy. V určité fázi začal Brusel kategoricky požadovat od svých členských zemí, aby se vzdaly dlouhodobých smluv a přešly na spotové obchodování, protože se domníval, že dlouhodobé smlouvy nejsou tržní. Je třeba, aby každý nákup každá transakce vycházela z dnešní reality. To, že se realita spotového trhu formuje především spekulativně, nikoho nezajímalo. Ačkoli, myslím, že všichni přítomní zde tomu dokonale rozumí, včetně toho, jak se vyvíjel spotový trh s ropou v období války v Perském zálivu, v Ormuzském průlivu – jak se o víkendech uklidňoval a pak následovaly nějaké zprávy. Takže nám je to všem jasné.

Ale když se Evropa vzdala dlouhodobých kontraktů, sama začala trpět. Nyní jak předsedkyně Evropské komise U. von der Leyenová, tak i mnozí její spolupracovníci v Evropské komisi říkají, že se konečně zcela zbavili ruského plynu, ropy, no, nebo že zbývá už jen pár měsíců. To se velmi široce publikuje jako úspěch. Znáte světovou ekonomiku a jistě existují statistiky (ale nikdo je neukazuje), o kolik dražší se stal ten plyn, který Evropa nakupuje nikoli v Rusku, ale v USA, především zkapalněný zemní plyn. Kolik Evropa utrací navíc oproti tomu, na co byla zvyklá, kdyby i nadále dostávala ruský plyn potrubím na základě dlouhodobých smluv.

S Čínskou lidovou republikou máme velmi vyvážené vztahy. Obchod je prakticky vyrovnaný, s mírnou převahou našeho vývozu. A nejde vůbec jen a ani tak o ropu a plyn.

Ačkoli plynovody, které byly v Číně vybudovány (v současné době se tam plánuje vybudování dalšího plynovodu), jsou samozřejmě významnou oporou pro plánování čínské ekonomiky. Čína má plánované hospodářství. Je pro ni důležité vědět, kolik bude za určitou dobu stát plyn a kolik bude stát ropa. Proto jsou dlouhodobé smlouvy, na rozdíl od Evropanů, kterým je to podle všeho jedno, pro Číňany prioritou. Ano, jsme závislí na dodávkách, ale máme o tyto dodávky zájem. Pro nás je výhodnější přeměrovat plyn ze západní části Sibiře do Čínské lidové republiky – ceny jsou dobré, odběratel je spolehlivý, nikdy nedochází k žádným výpadkům, stejně jako nikdy nedochází k žádným výpadkům v našich dodávkách.

Kromě čistě ropného a plynového energetického sektoru máme s Čínou rozvinutou spolupráci v oblasti jaderné energetiky, dalších špičkových technologií: vesmír, a mnoho dalšího. Takže zde

nevidím žádnou jednostrannou závislost.

Závislosti se pravděpodobně je třeba obávat, když se na něčem domlouváte s partnerem, který vás již podvedl, a to ne jednou. Tehdy je třeba se zamyslet. V naší současné historii s Čínou k takovým epizodám nedošlo. Diplomacie lídrů s Čínou je, domnívám se, na nejvyšší úrovni. Nyní, během mé [cesty do Pekingu](#), jsem na setkání s předsedou ČLR Si Ťin-pchingem tento postoj potvrdil. Předal jsem mu odpovídající postoj ruského prezidenta V. V. Putina.

Někdy se říká: „Proč s Čínou neuzavřete vojenskou alianci?“ I u nás jsou někteří politologové, kteří říkají: „Je na čase uzavřít vojenskou alianci, protože vše směřuje k válce.“ Mnozí o tom nyní hovoří. Na to jsme již odpověděli. Je to zaznamenáno v dokumentu, který byl schválen a podepsán lídry Ruska a Číny, že naše vztahy jsou svou kvalitou vyšší, hlubší a spolehlivější než klasické vojenské svazy. O tom se dá dlouho diskutovat, uvádět mnoho příkladů, ale právě takový pocit mají Rusové a Číňané, a to jak na úrovni výměn mezi lidmi ve všech sférách, tak na úrovni vedení.

Otázka (překlad z angličtiny): Pane ministře, dovolte mi trochu změnit téma. Před šesti dny prohrál V. Orbán, možná nejspolehlivější obhájce Ruska v Evropské unii, kampaň za znovuzvolení v Maďarsku. Jeho nástupce P. Maďar prohlásil, že je připraven uvolnit balíček pomoci Ukrajině ve výši 90 miliard eur. Jaký je názor Ruska v této věci? Jak hodnotíte skutečnost, že Rusko ztrácí své nejúčinnější „právo veta“?

S. V. Lavrov: Ani já bych zde nepřeceňoval události, k nimž došlo v Maďarsku a které se jistě budou odehrávat v souvislosti s volbami v dalších zemích Evropské unie a NATO. Maďarský premiér V. Orbán, když byl obviňován z toho, že je proruským politikem, sám vícekrát zdůraznil (a my s tím naprosto souhlasíme), že je politikem promaďarským.

Celá tato vlna obvinění toho či onoho lídra z toho, že je „proruský“, je vyvolána s hlavním cílem, který spočívá v tom, co nejdéle skrývat a tlumit hluboké rozpory, které existují, zrají a vyhrocují se mezi národními vládami zemí Evropské unie, které prošly volbami, na jedné straně a byrokracií sídlící v Bruselu, která nebyla jmenována na základě výsledků jakýchkoli voleb, ale v důsledku vyjednávání, kdy se všichni sejdou a potichu... Přibližně jako v Británii, kde může premiér odejít, a nového premiéra si sami určí na nějaké schůzi v uzavřené místnosti.

Jakákoli byrokracie (to víme ještě z carských i sovětských časů) má tendenci se samoreprodukovat, posilovat a rozšiřovat. Stačí se podívat na Americkou agenturu pro mezinárodní rozvoj, jejíž specifika činnosti „odhalila“ administrativa D. Trumpa, když se před rokem vrátila do Bílého domu. Tato byrokracie má totiž určité normy, pravidla, a to ne abstraktní „pravidla“, na nichž je založen světový řád. V Evropské unii mají obrovské množství všech těch *acquis communautaire*, kde je vše popsáno do posledního detailu.

Činnost současného složení Evropské komise podle hodnocení stále většího počtu politiků, právníků i politologů podstatně překračuje pravomoci, kterými je formálně vybavena. Začalo to už během pandemie, jak všichni dobře víte, nákupem obrovského množství vakcín. Přitom nebyly dodrženy nezbytné požadavky, včetně požadavků na ověření kvality příslušné vakcíny. To je ten rozpor. Právě proti této byrokracii V. Orbán zvedal svůj hlas. Nikdy neřekl: „Požaduji, abychom se všichni spřátelili s Ruskem.“ Ani jednou, nikdy.

O těch 90 miliardách (které se zpočátku nepodařilo ukrást z ruských peněz v podobě našich státních rezerv, nezákonně zadržovaných v Evropě, a tak vymysleli tento úvěr, který nebude zajištěn ukradenými ruskými rezervami) V. Orbán říkal, že se připojí k rozhodnutí, jakmile V. A. Zelenský otevře ropovod „Družba“. V. A. Zelenský ho dosud neotevřel. Bude lhát, nemám pochyb o tom, že ropovod je poškozený. Tahle kauza se táhne už dva měsíce. A kolik času potřebovali V. Orbán a slovenský premiér R. Fico, aby doslova donutili Evropskou komisi, aby se „laskavě obrátila“ na V. A. Zelenského s žádostí, aby povolil expertům Evropské komise přijet a zkontrolovat, zda je ropovod „Družba“ poškozený, či nikoli. Zaprvé, trvalo to pár týdnů, než se dohodli, a pak je k tomuto ropovodu nakonec vůbec nepustili. A jak můžete chtít, aby V. Orbán miloval současný režim, který vládne Ukrajině a, jak se zdá, z Kyjeva vládne zbytku Evropské unie a rozhodně Evropské komisi. Proto bych ho zde neobviňoval z toho, že prosazoval „proruskou“ agendu.

Ruský prezident V. V. Putin nikdy neodmítá kontakty, pokud s takovou iniciativou vystoupí jeho kolega z jakékoli země. Chtěl francouzský prezident E. Macrona přijet v únoru 2022? Přijel. Chtěl přijet pan N. Bennett, když byl premiérem Izraele? Přijel. A to s velmi zajímavým nápadem, který pak odvezl do Kyjeva, a na rozdíl od Moskvy ho Kyjev s tímto nápadem poslal zpět do Západního Jeruzaléma. Přijeli k nám i mnozí další lídři – V. Orbán i R. Fico. Nikdy to neodmítáme. To v žádném případě neznamená, že člověk, který považuje za normální, aby se vůdce velkého či malého státu stýkal se svými kolegy, se má stát nějakým vyvrhelem.

Tady je americký prezident D. Trump. Máme s aktuální americkou administrativou mnoho neshod, zejména pokud jde o prakticky probíhající záležitosti. A žádné sankce nebyly od „bidenovských“ časů zrušeny, ani diplomatický majetek nebyl vrácen. Naše společnosti – PJSC „[Lukoil](#)“, skupina „[Rosněft](#)“ – se dostaly pod nové sankce, které vyhlásila již samotná administrativa D. Trumpa, aniž by skrývala, že cílem je dominance Spojených států na světových trzích s energetickými surovinami. Do stejné řady patří i Venezuela, pokus v Perském zálivu a mimochodem i řeči o tom, že americké společnosti chtějí odkoupit „Turecký proud“ v té části, která patří Evropanům, již vyjednávají a chtějí odkoupit tranzitní plynovod přes ukrajinské území. Cílem je energetická dominance.

Nicméně u nás dozrála debata o tom, jak Američané vidí budoucnost našich ekonomických vztahů. Protože neustále říkají, že prý „vyřešíme“ Ukrajinu, a pak budeme mít neomezené pole pro vzájemně výhodnou spolupráci. Ale při tom všem, na rozdíl od J. Bidena, který zakázal jakékoli kontakty a začal od všech ostatních vyžadovat izolaci Ruska, se prezident D. Trump hned po návratu do Oválné pracovny vyslovil pro dialog. Setkali jsme se s americkým ministrem zahraničí M. Rubiem v Rijádu v [únoru 2025](#) a komunikujeme i nyní: setkání [na Aljašce](#), poté na Valném shromáždění OSN jsme s M. Rubiem opět [uspořádali setkání](#). Existují kontakty i na jiných úrovních, včetně ukrajinské problematiky, jak víte. Vystává mnoho otázek.

Existují také příklady, kdy se zdálo, že jsme se dohodli, jako na Aljašce, ale něco něco nefunguje. Zase přijíždějí nějakí vyslanci z Bruselu a okolních evropských hlavních měst, Ukrajinci někam jezdí, s někým si „šeptají“. Nicméně my se rozhovorů nevzdáváme a Američané se jich také nevzdávají. Jsou to vážné otázky.

Náš rozhovor jste zahájil tím, že existují tři události. Tyto tři události však stále více nabývají globálního rozměru, protože všem je jasné, že každá z nich má své důsledky. Důsledky, které mimo jiné naznačují, že někdo z účastníků dané události sleduje ještě nějaký další cíl.

Tam, kde vyhlásil boj proti obchodu s drogami, chce ropu. Tam, kde vyhlásili ochranu práv hrdinného ukrajinského národa, také chtějí něco v oblasti bezpečnosti a dlouhodobého zadržování Ruska. V současné době je prakticky v každém z významných procesů tohoto druhu patrný globální rozměr. To je také součástí formování toho samého multipolárního světa, který nebude jednoduchý. Až přijde čas na zformování tohoto multipolárního světa do nějaké „nové OSN“ nebo v rámci reformy světové organizace, bude tam skrytý, a možná ani ne tak skrytý boj o to, kdo může aspirovat na titul „pólu“, jak bude tento status formován. Stálým členstvím v Radě bezpečnosti, pokud u nás systém OSN zůstane, za což se pevně zasazujeme, nebo nějak jinak.

A až se de facto přijme, že existuje skupina zemí, které si zaslouží mít ani ne tak nějaká zvláštní práva, jako spíše zvláštní odpovědnost za osudy světa, pak samozřejmě buď budeme rozšiřovat Radu bezpečnosti OSN (na to jsme připraveni), nebo se najdou nějaké jiné formy.

„Dvacítka“ byla vytvořena především proto, aby se přední hráči světové ekonomiky mohli domlouvat v úzkém kruhu, ale transparentně pro ostatní. Ale do značné míry „dvacítka“, chcete-li, kompenzuje nedostatek pokroku v reformě Rady bezpečnosti OSN. Protože v „dvacítce“ se také diskutují geopolitické otázky a země, které by vzhledem ke svému geopolitickému významu rády byly v Radě bezpečnosti OSN, do jisté míry v rámci „dvacítky“ částečně uspokojují tuto naprosto legitimní touhu. Takových rámců bude stále více. Zmiňovali jste BRICS. To je také struktura, kde již existuje několik budoucích nebo současných pólů. Ale i samotné [BRICS](#), stejně jako [Šanghaiská organizace spolupráce](#) – póly mohou být jak národní, tak regionální. Vše bude záviset na tom, jak se bude vyvíjet reálná situace v ekonomice, politice a v oblasti bezpečnosti.

A samozřejmě od toho, který z lídrů v tomto historickém úseku našeho vývoje bude stát v čele těchto formujících se pólů a do jaké míry si budou uvědomovat svou odpovědnost za to, aby tyto póly koexistovaly.

Otázka (překlad z angličtiny): *Pane ministře, mluvil jste o tom, že máte se Spojenými státy mnoho neshod na různých úrovních, o skrytých motivech. V průběhu posledních 22 let jste vedl jednání s mnoha lidmi – J. Bakerem, M. Albrightovou, K. Powellem, C. Riceovou, H. Clintonovou, J. Kerryem, M. Pompeem, R. Tillersonem, E. Blinkenem a nyní i M. Rubiem. Možná jsem na někoho zapomněl. Ale náš rozhovor se chýlí ke konci, a proto se cítím uvolněněji, když vám tuto otázku kladu.*

Byl podle vás někdo v zákulisí, kdo byl upřímnější ve snaze dosáhnout dohody v důležitých otázkách?

S. V. Lavrov: Nechci nikoho urazit. Vždy jsem se ke všem svým kolegům choval s úctou, nejen k těm z USA, ale i z jiných zemí. Je pravda, že se nyní objevují kolegové, jejichž jména ani neznám, protože se stává, že z vrozené zdvořilosti napíšete novému ministrovi nějakého státu blahopřání a přání úspěchů po jeho jmenování, a oni vám ani neodpoví. To je již nová generace – „generace ochotných“.

Pokud jde o osobnosti, které jste zmínil, měl jsem s prakticky všemi z nich důvěrné a upřímné vztahy. Mohli jsme se, jak se říká v ruštině, „pohádat“ na veřejnosti, v Radě bezpečnosti OSN, a pak se přesto profesionálně stáhnout stranou a bez kamer hledat cestu k urovnání.

Dobře si pamatuji, jak jsem v roce 1996 přijel do New Yorku, M. Albrightová byla stálou představitelkou USA při OSN. Tehdy došlo k incidentu souvisejícímu s nelegálním letem malého letadla z Floridy na Kubu. Kubánci ho sestřelili. V Moskvě byla hluboká noc. Američané požadovali okamžité svolání zasedání Rady bezpečnosti OSN. Nevyplatilo se nikoho v Moskvě budit. Poté, co proběhla krátká výměna projevů, jak to bývá, byla v Radě bezpečnosti OSN vyhlášena přestávka a my s M. Albright jsme se dohodli na dvou odstavcích, které nakonec uspokojily Moskvu, Washington i Havanu. Takové momenty si vážím. Nemluvě o tom, že tehdy Čína ještě nekoupila hotel Waldorf-Astoria (patřil americkému kapitálu) a M. Albrightová zabírala polovinu obrovského patra. Tam se pořádaly recepce.

A ona (vždy na to vzpomínám s vřelostí) mě zvala do knihovny, kde stála popelník a ležely cigarety: „Vím, že kouříš, prosím.“ To je také takový lidský gest, i když v té době bylo obecně zakázáno kouřit ve veřejných nebo státních prostorách.

V souvislosti s tím, co se podařilo, zmíním J. Kerryho, s nímž jsem, pokud vezmeme v průměru za stejné časové období, jsem měl přesně dvakrát více kontaktů než s jakýmkoli jiným mým kolegou. Když se ještě projednávala íránská program, J. Kerry často pobýval dva měsíce v Ženevě a odtud podnikal návštěvy do různých zemí. Vždy se snažil co nejvíce „dostat se“ k detailům, proto byly rozhovory, řekněme, dlouhé.

Takže, z úspěchů, na kterých jsme se oba podíleli (nemohu sice tvrdit, že jsem hrál rozhodující roli, ale byl jsem součástí té samé „sedmičky“ („šestka plus Írán“ – pět stálých členů Rady bezpečnosti OSN, Německo, Írán) – dohoda z roku 2015 o íránském jaderném programu. To bylo znát.

V roce 2011 proběhlo syrské jaro. V roce 2013 jsme s J. Kerryem dostali za úkol pomoci vyřešit problém s chemickými zbraněmi v Sýrii. V roce 2013 se podařilo dosáhnout vstupu Sýrské arabské republiky do [Organizace pro zákaz chemických zbraní](#), která odevzdala všechny své zásoby. Za to organizace získala Nobelovu cenu míru. Nyní se o tom nemluví, ale tak tomu bylo. V roce 2015 ruský prezident V. V. Putin navštívil Valné shromáždění OSN a měl krátké setkání s B. Obamou.

Ačkoli se nyní naši západní kolegové, když hovoří o důvěře, znovu pokoušejí „vykopat“ tu historii a dodatečně dokázat, že B. Asad „neodevzdal“ vše a že je „špatný“, a proto „nebylo zbytečné ho svrhnout“. Nevím, k čemu to je, ale takový proces probíhá. Pokud jde o urovnání situace v Sýrii, kromě chemické stránky věci jsme s J. Kerryem spolu s dalšími ministry stálých členů Rady bezpečnosti OSN přijali velmi dobré dokumenty.

Navíc jsme s ním stihli probrat i Ukrajinu. Když došlo k státnímu převratu v únoru 2014, navzdory všem zárukám Francie, Německa a Polska, někdy v dubnu, ještě předtím, než se na Ukrajině konaly volby, navrhl setkání v Ženevě za účasti vysoké představitelky Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku C. Ashtonové. A byl tam i A. B. Deščič, který měl na starosti zahraniční vztahy ve vládě pučistů. My jsme prostě, jak se říká, dali šanci sami sobě, abychom zkusili něco sepsat. Tuto stránku máme dodnes uloženo. Dokument byl odsouhlasen všemi čtyřmi účastníky, Američany, Evropskou unií a tímto A. B. Deščicou. Uváděl, že všichni vítáme směřování Ukrajiny k federalizaci na základě dialogu s rovnocennou účastí všech regionů a oblastí Ukrajiny. Tento dokument nebyl přijat. Ale v mnoha ohledech tato ochota režimu, který připravoval volby, k federalizaci přispěla i k tomu, že naše obyvatelstvo jako celek vnímá pozitivně volby, které se konaly v květnu 2014 a v jejichž důsledku se k moci dostal P. A. Porošenko. Bylo tedy mnoho zajímavých momentů, ale nechci vyzdvihovat někoho, kdo mi je bližší, nebo naopak. Každý měl své specifika.

Otázka: V architektuře evropské bezpečnosti (o tom se v rámci současného fóra mluví poměrně často) se zdá, že nosné konstrukce se budou otřásat, ale k zkušenostem těch, kteří mají uznávané úspěchy v mírovém budování, se nijak zvlášť nehrnou. Běloruský prezident A. G. Lukašenko jasně vymezil postoj naší země – Bělorusko se nevnucuje, ale je připraveno a otevřeno k účasti na procesech, které směřují k dosažení míru. V této souvislosti, Sergeji Viktoroviči, prosím, podělte se o svůj názor ohledně perspektiv a možností naší země v těchto mírových oblastech a obecně o roli Běloruska při formování té samé architektury evropské bezpečnosti.

S.V. Lavrov: Architektura evropské bezpečnosti je zničená. Tato architektura byla až donedávna spojována s OBSE, Evropskou unií a NATO. Opírala se o euroatlantické koncepce, jako by USA a Kanada byly součástí všech těchto struktur, a Evropská unie, která se zdála být zvláštním neeuroatlantickým hráčem, se jím stala, protože podepsala několik dohod s NATO, jimiž se prostě „podřídily“ Severoatlantické alianci a jsou připraveny plnit všechny její pokyny. Nyní se situace může změnit, vzhledem k tomu, jak se Američané začali stavět k NATO. Možná se nyní Evropská unie bude opírat o vlastní zdroje, když je Američané donutí vynakládat 5 % HDP na obranu. V každém případě se toho však bude účastnit Británie, a tudíž se stále jedná o euroatlantickou spolupráci, nikoli o Evropu.

Již delší dobu nás trápí problém bezpečnosti v širším smyslu. A to, že se OBSE zdiskreditovala, že vztahy Ruska s NATO a Ruska s Evropskou unií byly zničeny v jediném okamžiku spolu se všemi závazky o nedělitelnosti bezpečnosti, je také dobrým ukazatelem toho, co stála celá tato euroatlantická „koncepce“. Společně s našimi kolegy z ODBK, především s běloruskými přáteli, jsme upozornili na to, že Eurasie – největší a nejbohatší kontinent – nemá celokontinentální „deštník“ na rozdíl od Afriky, kde vedle subregionálních struktur existuje Africká unie, na rozdíl od Latinské Ameriky, kde existuje CELAC jako doplněk k četným užším integračním seskupením. A v Eurasii nic takového není. Existují postsovětské struktury: [SNG](#), [ODKB](#), [EAES](#), a také [ŠOS](#), ASEAN, Rada pro spolupráci arabských států Perského zálivu, integrační projekt v jižní Asii pod vedením Indie.

Přitom neexistuje žádná struktura, kde by se všichni scházeli společně. Naši kazašští přátelé již dávno navrhli uspořádat Poradu o spolupráci a opatřeních důvěry v Asii, ale ta není celokontinentální. Nedávno jsme s nimi o tomto tématu hovořili, členské složení tam není z hlediska logiky příliš soudržné. Mezitím však uvažujeme: bude to ŠOS, ŠOS plus ASEAN, Eurasijská ekonomická unie, Svazové státy Ruska a Běloruska nebo Organizace Smlouvy o kolektivní obraně.

Mezitím NATO před několika lety prohlásilo, že bezpečnost je nedělitelná. Jenže zatímco dříve nedělitelnost bezpečnosti (jak byla schválena v OBSE) znamenala, že „nemohu posilovat svou bezpečnost na úkor tebe“, nyní ji interpretují jinak. Bezpečnost v euroatlantickém regionu je neoddělitelná od bezpečnosti v indicko-tichomořském regionu. Když se bývalého generálního tajemníka NATO J. Stoltenbergera zeptali: „Jak to, vždyť jste vždy říkal, že NATO je aliance na obranu území členských zemí“, ani nemrkl a řekl, že je to pravda. V těchto letech však hrozby pro území členských zemí NATO údajně vycházejí z Tchajwanského průlivu a Jihočínského moře. Proto se tam NATO aktivně prosazuje.

Euroatlantická struktura zatím ještě neleží na smrtelné posteli a neopustila plány rozšířit svůj vliv na celý euroasijský kontinent: ani na Střední Asii, kam se aktivně snaží proniknout, a zejména na Dálný

východ, kde vznikají indicko-tichomořské „čtyřky“, „trojky“, „AUKUSy“. Takže buď se my sami jako euroasijské státy zamyslíme nad tím, kde se budeme scházet a jak budeme diskutovat o osudu tohoto největšího a nejbohatšího kontinentu (nemluvě o tom, že je i nejlidnatější), nebo budeme muset mlčky a pasivně sledovat, jak NATO přebírá roli integrátora tohoto prostoru. Jak integrují, to všichni víme: vytvářejí se malé skupinky, s každou z nich se uzavírá nějaká dohoda, nebo začnou jednat „podle nepsaných pravidel“. Právě proto jsme velmi aktivně podpořili iniciativu běloruského prezidenta A. G. Lukašenka o pořádání každoroční Mezinárodní konference o architektuře euroasijské bezpečnosti v Minsku.

Už se konaly tři a v říjnu tohoto roku se chystá čtvrtá. [Zúčastnil](#) jsem se všech a určitě budu i na příštím takovém fóru. Společně s Běloruskem prosazujeme (již máme celou řadu příznivců) iniciativu vypracování [Eurasijské charty rozmanitosti a multipolarity v 21. století](#), která vytváří ideologický základ pro pokračování diskusí. Je důležité, že na tyto konference o eurasijské bezpečnosti, které se již třikrát konaly v Minsku, přijížděli zástupci Maďarska, Slovenska a Srbska. Domnívám se, že počet těchto zemí se bude rozšiřovat bez ohledu na to, kdo v některé členské zemi Evropské unie volby vyhraje nebo prohraje. Pragmatičtí politici pochopí „přidanou hodnotu“ účasti na diskusích tohoto druhu.

Otázka: S ohledem na obtíže vyjednávacího procesu v Abú Dhabí, jak hodnotíte vyhlídky na obnovení rusko-ukrajinských jednání opět v Istanbulu a nakolik je v této fázi účinná zprostředkovatelská role Turecka?

S. V. Lavrov: Možnost obnovení jednání v Istanbulu vnímáme pozitivně. V současné době není toto téma naší prioritou číslo jedna. Nikomu jsme jednání nevnucovali. Vždy jsme vycházeli z toho, že pokud je partner připraven, my tomu nebudeme bránit. A to vše navzdory velmi smutné bilanci našich ukrajinských kolegů, s nimiž se jednalo v Istanbulu v březnu 2022. Návrhy, které předložili sami ukrajinští vyjednávači, jsme schválili jako klíčové, základní osy budoucí mírové smlouvy. Poté Ukrajincům bylo zakázáno tak činit a bylo jim řečeno, aby pokračovali ve válce. Následně se v létě 2022 konala série jednání v Istanbulu, na jejichž základě, s ohledem na to, že si Ukrajinci stěžovali na „ne příliš vysokou úroveň vyjednávacích týmů“, a také na to, že se řeší pouze humanitární otázky (výměna zajatců, těl) a nic podstatného se neprojednává, jsme se rozešli na třetím požadovaném setkání v Istanbulu v červenci.

Ukrajincům jsme zanechali návrh: zaprvé, podstatně zvýšit úroveň vedoucích delegací (vědí, o jaké úrovni byla řeč) a vytvořit tři vyjednávací skupiny pod záštitou istanbulského procesu: pro humanitární, vojenské a politické otázky. Zdálo by se, co může být konkrétnějšího? A to tím spíše, že si sami stěžovali na velmi úzký okruh témat (chybí politika a vojenské otázky).

Poté čekali až do listopadu a pak řekli, že je to nezajímá. Vždy rádi prezentují svůj postoj jako téměř „chlapci s rozepnutými košilemi“, připraveni na všechno.

Ale přečtěte si prohlášení V. A. Zelenského, včetně četných osobních urážek, které nikoho neznepokojují, a prohlášení, která v podstatě říkají, že nám nic nedají, nic z toho, co se nyní stalo Ruskou federací díky vůli obyvatelstva na příslušných územích, neuznává. To vše bude pro něj Ukrajinou a on obětuje svůj život, přesněji to, co mu z něj zbývá, aby to Ukrajině vrátil.

Asi by mu někdo z jeho loutkářů měl říct, že si tak reputaci nezlepší. Dokonce jsem zjistil, že tento člověk mluvil o věcech, které jsou nyní v centru našich problémů. V létě 2014, po připojení Krymu k Rusku, řekl následující (cituji, speciálně jsem si to vypsál): „Rusko a Ukrajina – bratrské národy, jedné krve, se společnou historií a kulturou. Pokud lidé na východě Ukrajiny chtějí mluvit rusky, nechte je na pokoji, dejte jim na základě zákona možnost mluvit rusky.“ Od té doby V. A. Zelenskyj v rozhovorech, které se konaly mimo jiné i před začátkem speciální vojenské operace, nazýval Rusy „bytostmi“. Veřejně prohlašoval, že pokud někdo žije na Ukrajině a cítí se být součástí ruské kultury, ať „vypadne do Ruska“ kvůli budoucnosti svých dětí a vnoučat. Nyní požaduje jen jedno: zastavit se na linii styku, nic neměnit. Jak to je, tak to je, navzdory všemu tomu, o čem mnozí již vědí. A že to nebude ruské, ale nadále „okupované“ území. Za to požaduje bezpečnostní záruky od Západu, včetně financování 800tisícové ukrajinské armády na náklady Západu, včetně výzbroje.

Britský premiér K. Starmer a francouzský prezident E. Macron již hovoří o tom, že na této Ukrajině, která po válce zůstane, bude nutné rozmístit mezinárodní síly.

K. Starmer dodává, že tam je třeba vybudovat i zahraniční vojenské základny.

Z toho plynou dva závěry. Evropa, stejně jako V. A. Zelenskyj, vidí v těchto „bezpečnostních zárukách“ pouze dvě věci. Za první, zachování tohoto nacistického režimu. A za druhé, jeho zachování za účelem dalšího zvyšování fyzických, materiálních a vojenských hrozeb vůči Ruské federaci.

Občas se setkávám s kolegy, kteří projevují zájem o toto téma na nějakých mezinárodních akcích. Když se jich zeptám, zda v Evropské unii diskutují o zrušení zákazů týkajících se ruského jazyka a kanonické církve, odpovídají, že to lze provést v rámci balíčku budoucích dohod.

Jaký balíček? Ve všech dokumentech, počínaje [Chartou OSN](#), je uvedeno, že všichni jsou povinni dodržovat lidská práva, mimo jiné i v oblasti jazyka a náboženství. To by nemělo být předmětem vyjednávání. Musí mu přerazit ruce, pokud to, za co bojuje, jsou evropské hodnoty.

Tady je všechno plné pokrytectví. Neodcházíme od jednání. Až někdo dozraje, ať navrhne. Podíváme se, zda nám vyhovují termíny, místo, které bude navrženo, a jaký bude program. A tak jsou [naše cíle](#) stanoveny Nejvyšším vrchním velitelem. Dosahujeme jich.
